

Hoogheemraadschap van

Rijnland

Nota Buitenlandbeleid 2014-2018

Internationale Projecten

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
1. Inleiding.....	3
2. Wat hebben we tot nu toe bereikt?	5
2.1 Reflectie op buitenland projecten 2010-2013	5
2.1.1 Zuid Afrika (Buffalo City).....	5
2.1.2 Roemenie	5
2.1.3 Tanzania.....	7
2.1.4 Bangladesh.....	8
2.2 Overige internationale activiteiten	8
2.2.1 Handboek internationaal	8
2.2.2 Ontvangst Internationale delegaties	8
3. Doelstellingen 2014-2018	10
3.1 Externe beleidskaders	10
3.2 Doelstellingen Internationaal Beleid.....	12
3.3 Kaders voor internationale samenwerking.....	13
4. Actieprogramma internationaal beleid	14
4.1 Activiteiten.....	14
4.2 Organisatorische inbedding	14
4.3 Gevolgen voor financiën en capaciteit.....	15
Bijlage 1. Disaster Risk Faciliteit	16
Bijlage 2. Rembrandt Water	18
Bijlage 3. Evaluatie Sanitatie project BCMM Zuid Afrika	20

Samenvatting

In 2009 is de tweede beleidsnota Buitenlandbeleid vastgesteld. Hierin is aangegeven dat dit Beleid steunt op een tweetal pijlers te weten de ideële kant (maatschappelijke verantwoordelijkheid die Rijnland voelt richting ontwikkelingslanden) en bedrijfsmatige kant (bijdrage kennisontwikkeling binnen Rijnland, innovatief werkklimaat).

Er zijn een aantal argumenten om het Buitenlandbeleid te actualiseren. Meest van belang zijn:

- Zichtbaarheid van het waterschap als efficiënte organisatie voor Duurzaam Watermanagement; verbetering;
- Verdergaande krachtenbundeling met andere waterschappen;
- Meer samenwerking binnen de eigen organisatie door versterking van de afzonderlijke beleidsterreinen. Het gaat hierbij om Internationaal Beleid, Corporate Communicatie, Innovatie en tot slot Human Resource Management (HRM).

In de afgelopen jaren is Rijnland actief geweest in Zuid Afrika, Roemenie en in Tanzania. Naast de daadwerkelijke projecten zijn er ontvangsten geweest van een groot aantal buitenlandse delegaties. Door buitenlandse delegaties te ontvangen wordt (net als in geval van buitenlandse projecten) het hoogheemraadschap als waterautoriteit beter zichtbaar. Ook dragen deze activiteiten bij aan de versterking van het maatschappelijk profiel en de ondersteuning van de nationale intentie om de Nederlandse watersector internationaal te profileren.

Medewerkers die inspiratie opdoen in het buitenland komen vaak vol ideeën terug. Deze ideeën kunnen leiden tot innovaties binnen Rijnland, waarmee we onze doelen op een efficiëntere en effectievere manier kunnen halen.

De inzet in de afgelopen jaren heeft zich vooral gericht op de focuslanden van de Unie (Bangladesh, Indonesië, Vietnam, Egypte, Ethiopië, Mozambique, Zuid Afrika, Nicaragua, Roemenië). Daarvoor is 1 fte beschikbaar. Doelstelling van deze focus is om krachtenbundeling tussen Nederlandse waterschappen daarmee te versterken.

Inmiddels is onder de vlag van Dutch Water Authorities (DWA) door de waterschappen een nieuwe richting ingezet. De waterschappen vormen hiermee één gezicht naar buiten. Ook lopende projecten worden onder deze vlag naar buiten gebracht. Rijnland wil hieraan meedoen door (ook buiten de focuslanden) een bijdrage te gaan leveren. Voor 2015 zal deze bijdrage maximaal 0,3 fte zijn waarbij uitgangspunt is dat er een volledige dekking is van zowel de out of pocketkosten als de personeelslasten. Eind 2015 zal deze aanvullende inzet worden geëvalueerd. Onder deze inzet valt ook de eventuele inzet in het kader van Rembrandt Water en de Disaster Risk Reduction Faciliteit (zie bijlage 1 en 2 bij de nota).

Randvoorwaarden bij de eventuele inzet zijn:

- Managementtoets voor nieuwe projecten (het eigen werk binnen het beheersgebied van Rijnland mag niet leiden onder de internationale inzet van medewerkers, geldt ook voor focuslanden)
- Volledige externe dekking van de out of pocketkosten plus de personeelslasten (geldt alleen voor de niet focuslanden)
- Deelname moet bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling van de medewerker en (daarmee) aan de kennisontwikkeling van de organisatie (geldt ook voor de focuslanden)

1. Inleiding

Het hoogheemraadschap van Rijnland zorgt, in samenwerking met partners, voor duurzame veiligheid tegen en met het water en voor blijvend voldoende water van goede kwaliteit op de juiste plaats, ten dienste van mens en milieu in ons gebied. Deze missie wil Rijnland op een duurzame en innovatieve manier uitvoeren. Internationale samenwerking is een manier om uiting te geven aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid die Rijnland voelt richting ontwikkelingslanden en draagt bij aan een brede kennisontwikkeling binnen Rijnland, wat weer een positief effect heeft op een innovatief werkklimaat.

In 2009 is de tweede beleidsnota Buitenlandbeleid Rijnland 2010-2013 opgesteld. Er zijn een aantal argumenten om het Buitenlandbeleid te actualiseren:

- Zichtbaarheid van het waterschap als efficiënte organisatie voor Duurzaam Watermanagement; verbetering;
- Verdergaande krachtenbundeling met andere waterschappen, via één loket bij de Unie van Waterschappen onder de naam Dutch Water Authorities. Een voorbeeld is de Disaster Risk Reduction Faciliteit (bijlage 1);
- De studie Rembrandt Water en eventuele deelname aan een project in dit kader; Door minister Schultz van Haegen is de strekking van het rapport Rembrandt Water ondersteund dat ook door waterschappen kansen voor Publiek Private Samenwerking moeten kunnen worden benut. Dit onder voorwaarde dat voldaan wordt aan de in het rapport genoemde kaders. Zie ook bijlage 2 bij dit rapport;
- Meer samenwerking binnen de eigen organisatie door versterking van de afzonderlijke beleidsterreinen. Het gaat hierbij om Internationaal Beleid, Corporate Communicatie, Innovatie en tot slot Human Resource Management (HRM);
- Steeds vaker doen buitenlandse delegaties een beroep op het demonstreren van Nederlandse expertise (bijvoorbeeld in het afgelopen jaar: Mali, Benin, Rwanda, China, Oekraïne, Colombia, Roemenie, Maleisië, Rusland, Vietnam, Portugal);
- Het landelijk Beleid op het gebied van Internationale Samenwerking is sinds 2010 veranderd;
- De waterschapsverkiezingen in 2015.

Leeswijzer

In deze nota wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op hetgeen er is bereikt in de afgelopen jaren. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de doelstellingen voor de komende jaren. Dit wordt concreet gemaakt in het actieprogramma in hoofdstuk 4.

2. Wat hebben we tot nu toe bereikt?

In dit hoofdstuk blikken we terug op de resultaten van het buitenlandbeleid uit 2010-2013.

2.1 Reflectie op buitenland projecten 2010-2013

2.1.1 Zuid Afrika (Buffalo City)

Betreft een internationaal sanitatieproject dat is uitgevoerd in samenwerking met de gemeente Leiden.

Er zijn vanaf juni 2011 vijf missies geweest; vier naar Zuid-Afrika en één naar Nederland.

Na een voorspoedige start bleek eind 2012 dat doelen en afspraken niet altijd wederzijds eenduidig werden begrepen of uitgelegd. Na afstemming en in overeenstemming met de gemeente Leiden is daarom uiteindelijk besloten het project eind 2013 stop te zetten. De evaluatie van het project is als bijlage 3 toegevoegd.

Inmiddels zijn de Nederlandse Waterschappen gestart met een nieuw project in Zuid Afrika. Naar verwachting zal in 2015 ook Rijnland gaan deelnemen dit nieuwe project in Zuid-Afrika. De naam van het project is Kingfisher (zie afbeelding 2.1).

Afbeelding 2.1 Kingfisher (ijsvogel) , symbool van gezonde stromende waterbronnen, gefocust en precies als het gaat om het kiezen van zijn voedsel. Dit is hetgeen de Zuid Afrikaanse en Nederlandse partners voor ogen staat in dit bilaterale project

Het gaat om het opzetten van een landsdekkend programma van Catchment Management Agencies (CMA's). Andere Nederlandse waterschappen zijn hier al mee gestart. Het gaat om een vraaggestuurd project waarbij aan de Unie van Waterschappen om assistentie is gevraagd bij de oprichting van de CMA's. Deskundigheid van waterschappen op het gebied van governance wordt aangeboord en ingebracht in trainingen alsmede coaching on-the-job.

2.1.2 Roemenie

De problemen in de kustzone Zwarte Zee zijn groot. Kusterosie, schade door de bouw van hotels, grondspeculaties, afvaldumpingen, overbevissing en massaal afstervende macroalgen zijn enkele problemen. Elk land rond de Zwarte Zee heeft zijn eigen specifieke problemen (zie ook afbeelding 2.2). Samenwerking heeft een grote meerwaarde in de regio.

Begin 2013 is het project Integrated Coastal Zone Management (ICZM) gestart. Dit project wordt uitgevoerd samen met de gemeente Zandvoort en de Vereniging Kust en Zee. Projectdoelen zijn:

- toegenomen competenties op het gebied van publieke participatie;
- delen van kennis op het gebied van integraal kustbeheer;
- aanreiken van 'best practises';
- creëren van interregionale expertise.

Afbeelding 2.2: Wildgroei van bebouwing op het strand van de Zwarte Zee, Roemenie

ICZM-werkgroepen (met deelnemers uit Bulgarije, Turkije, Moldavië, Oekraïne en Roemenië) hebben tot een verduidelijking en afbakening van het project geleid. Onderdeel van het project is een externe studie met relevante informatie uit alle vijf de landen. Rijnland en de andere Nederlandse partners gaan dit document van commentaar voorzien.

Er zijn meerdere workshops gepland waarin wordt verwacht dat de Nederlandse partners een bijdrage leveren. Rijnland wordt ook betrokken bij een bezoek van de partners aan Nederland waarin 'best practices' aan bod zullen komen.

Het project moet uiteindelijk leiden tot een toolbox waarin zich instrumenten bevinden die Integraal kustbeheer van de Zwarte Zee naar een hoger niveau kunnen brengen. Als vervolg van dit project zal worden nagegaan of er draagvlak is voor de ontwikkeling van een meerjarig overlegcircuit tussen de verschillende landen rond de Zwarte Zee op het gebied van ICZM.

Een ander project dat mogelijk in Roemenie zal gaan lopen is gericht op de aanpak van macroalgen in de Zwarte Zee (afbeelding 2.3). Rijnland heeft in 2012 deelgenomen aan een workshop in Roemenie met de ingenieursbureau's Witteveen en Bos en Deltares met Apele Romane (de Roemeense Rijkswaterstaat). Hierna is een onderzoeksvoorstel opgesteld. Momenteel worden de subsidiemogelijkheden verkend.

Afbeelding 2.3: aangespoelde macro-algen op het strand van de Zwarte Zee, Roemenie

In dit kader heeft het hoogheemraadschap ook een bijdrage geleverd aan de Wetskill conferentie in Boekarest in 2013. Daar zijn verschillende groepen Nederlandse en Roemeense studenten aan het werk gesteld om aan een water gerelateerd probleem te werken. Vanuit Rijnland is gevraagd oplossingen te bedenken voor het macroalgen probleem. Deze groep heeft de conferentie gewonnen. Daarmee zijn innovatieve ideeën gecreëerd die breed toepasbaar zijn.

2.1.3 Tanzania

Mwanza is de tweede stad van Tanzania. De stad is voor zijn drinkwater volledig afhankelijk van het Victoriameer. Een goede waterkwaliteit is dus van groot belang. In dit project wordt door het aangaan van een Water Operational Partnership (WOP) kennis overgedragen van collega naar collega. Rijnland richt zich hierbij op afvalwater, waterkwaliteit en datamanagement. Er wordt samengewerkt met het drinkwaterbedrijf Mwauwasa (zuiveringstaken) en de lokale waterbeheerder Lake Victoria Basin Water Office (LVBWO, zie ook afbeelding 2.4). We werken samen met de Nederlandse partners Dunea, Het Waterlaboratorium en FNV AbvaKabo. Het project heeft een looptijd van vijf jaar (tot eind 2016). In 2013 zijn vijf Rijnlandse missies georganiseerd en in totaal vier Rijnlanders uitgezonden.

Afbeelding 2.4 Groepsfoto Rijnlanders samen met medewerkers Lake Victoria Basin Water Office, Tanzania

Afvalwater

De missies in 2013 zijn succesvol verlopen. Er is een onderhoudsrichtlijn opgesteld. Tevens is er een schatting gemaakt van de afvalwaterstroom en de biologische en hydraulische capaciteit van de afvalwaterzuivering (afbeelding 2.5). Dit geeft inzicht in het verbeteren van het beheer en het optimaliseren van de zuivering. Er is een handleiding gemaakt, zodat deze werkzaamheden zelfstandig door Mwauwasa kunnen worden uitgevoerd.

Afbeelding 2.5 Butuja wastewater stabilization pond, Tanzania

Waterkwaliteit

In 2013 heeft Rijnland geassisteerd met het creëren van een overzicht rond de monitoring van de goudmijnen. Dit heeft geresulteerd in de opzet van een eenvoudige database. Met de partners is gekeken hoe afstemming tussen de informatiebehoefte en de meetvraag kan worden verbeterd.

Eind 2013 was voor LVBWO een moeilijke tijd. Drie leden van het management waren onverwacht vertrokken. Hierdoor was de organisatie stuurloos en het zittende personeel ongemotiveerd. Ook het samenwerkingsproject liep hierdoor moeizaam. De missie in november 2013 is om deze reden dan ook vroegtijdig afgebroken. Dit heeft wel geleid tot een goed gesprek met de directie, waarin afspraken zijn gemaakt over het voorzetten van het project. LVBWO is haar afspraken tot nu toe nagekomen. Inmiddels zijn er nieuwe medewerkers en contactpersonen aangesteld en is het vertrouwen hersteld.

Tijdens de laatste missie (mei 2014) is er constructief samengewerkt. De stagiair (van Hall Larenstein, begeleiding door Rijnland) die werkzaam geweest is bij LVBWO is goed door hun ondersteund.

Datamanagement

Datamanagement staat bij LVBWO nog in de kinderschoenen. Voor de verdere ontwikkeling zullen samen met het Ministry of Water (MoW) een aantal fundamentele keuzes moeten worden gemaakt. Beide partijen zullen daarvoor een IT-strategie moeten uitwerken. Vanuit Rijnland is hier een eerste aanzet toe gegeven. Echter, het komen tot een keuze is de verantwoordelijkheid van het MoW en LVBWO. Totdat er een keuze is gemaakt, richt dit onderdeel zich samen met "waterkwaliteit" op het digitaliseren van gegevens en het onderbrengen van deze gegevens in een eenvoudige database.

2.1.4 Bangladesh

Rijnland is door de Unie van Waterschappen en de Nederlandse Ambassade in Dhaka gevraagd een bijdrage te leveren aan projecten in Bangladesh.

Begin 2014 was een verkenningsmissie gepland om de bijdrage meer concreet te maken.

Deelname aan de missie impliceert bereidheid tot deelname aan vervolgactiviteiten. Daarom is getoetst of deelname aan de genoemde projecten voldoet aan het buitenlandbeleid. Het resultaat is positief. Door politieke onlusten en als gevolg daarvan een negatief reisadvies voor Bangladesh is de missie uitgesteld. Na de verkenningsmissie zal een eventuele bijdrage van Rijnland aan de voorgestelde projecten worden vastgesteld.

2.2 Overige internationale activiteiten

Naast de concrete projecten is een bijdrage geleverd aan het Uniebeleid via de daartoe bestaande overlegstructuren. In paragraaf 2.2.1 wordt ingegaan op het handboek internationaal dat is opgesteld en op de ontvangsten van buitenlandse delegaties in de afgelopen periode. Met name de ontvangst van internationale delegaties (zie paragraaf 2.2.2) is een belangrijke peiler van het Rijnlandse Buitenlandbeleid in de afgelopen jaren.

2.2.1 Handboek internationaal

Op basis van een door de Unie van waterschappen ontwikkeld model is in 2011 een handboek opgesteld met de titel: Internationale uitzending short time experts. Het handboek geeft handige tips voor wie zich wil voorbereiden op een internationaal project. Ook gaat het handboek in op de kaders die gesteld worden zoals het declaratiebeleid. Het handboek is op intranet geplaatst.

2.2.2 Ontvangst Internationale delegaties

Naast de daadwerkelijke projecten zijn er ontvangsten geweest van een groot aantal buitenlandse delegaties. Er zijn delegaties ontvangen uit onder meer Rusland, Roemenie, Oekraïne, China, Colombia (zie afbeelding 2.6), Maleisië, Mali, Moldavië, Vietnam en Zuid Afrika.

Door buitenlandse delegaties te ontvangen wordt het hoogheemraadschap als waterautoriteit beter zichtbaar. Ook dragen deze activiteiten bij aan de versterking van het maatschappelijk profiel en de ondersteuning van de nationale intentie om de Nederlandse watersector internationaal te profileren.

Organisaties als het NWP, Stichting Wateropleidingen, Agentschap.nl en het Nederlands Centrum voor Handelsbevordering weten ons steeds beter te vinden. Rijnland is inmiddels ook deelnemer van het NWP geworden. Overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en NGO's maken deel uit van NWP; van drinkwater tot waterbouw, van sanitatie tot satelliettechnologie. Samenwerking en afstemming vindt meestal plaats in kleinere, regionaal of thematisch gerichte netwerken. Door deze samenwerking kan Rijnland in de toekomst sneller en efficiënter aanhaken bij partners uit de Nederlandse watersec-

tor. Het bestuur van het NWP bestaat uit kopstukken van alle delen van de watersector en vormt het hart van het netwerk.

Als doelstelling van bezoeken worden genoemd:

- Kennis opdoen
 - waterschap (organisatie)
 - geschiedenis Nederland m.b.t. waterveiligheid
 - waterwetgeving en waterbeleid
 - waterbeheer/management (kwantiteit/kwaliteit)
 - crisismanagement
 - samenwerken met gebiedspartners
 - handhaving/vergunningverlening
- Bezichtiging waterwerken al dan niet in aanbouw (Nederland als showcase; dijken, dammen, sluisen, AWZI's etc.)

Uitgangspunt is dat ambtelijke internationale delegaties ambtelijk en bestuurlijke internationale delegaties bestuurlijk worden ontvangen. Gestreefd wordt om bij de ontvangst verschillende medewerkers in te zetten als spreker/rondleider. Dit ook uit oogpunt van competentieontwikkeling.

Afbeelding 2.6 Hoogheemraad Hans Pluckel spreekt delegatie uit de Oekraïne toe, burgemeester Jos Wienen en wethouder Daan Binnendijk van de gemeente Katwijk kijken toe, juni 2013

3. Doelstellingen 2014-2018

Dit hoofdstuk geeft de belangrijkste externe beleidskaders, waar het buitenlandbeleid van Rijnland op gebaseerd dient te zijn. Vervolgens worden de doelstellingen beschreven voor de komende periode, welke tenslotte zijn vertaald in concrete kaders voor het buitenlandbeleid.

3.1 Externe beleidskaders

Rijk

Nederlandse waterinnovaties worden gezien als belangrijke exportproducten. Om economisch en maatschappelijk tot de wereldwijde top te blijven behoren, richten we ons op maatregelen voor alle bedrijven en op negen topsectoren. Slimme samenwerking tussen bedrijven, onderzoekers en de overheid staat in beide gevallen centraal. Een van de topsectoren is de topsector Water, waarin veel van de waterschappen wordt verwacht. De gedachte is dat de kennis die ontwikkeld wordt door de waterschappen samen met het bedrijfsleven en de wetenschappelijke instellingen al dan niet gezamenlijk in het buitenland wordt toegepast. Daarbij wordt nationaal een belang gehecht aan de waterschappen als belangrijke partner. In principe kan Rijnland hier een eigen koers in varen.

De focuslanden van het Rijk zijn opgenomen in de focusbrief van Knapen in 2011

Verschil wordt gemaakt tussen Lage inkomenlanden, Fragiele staten en Midden inkomenlanden.

- Profiel I Lage inkomenlanden: Benin, Ethiopië, Mali, Mozambique, Oeganda, Rwanda
- Profiel II Fragiele staten: Afghanistan, Burundi, Jemen, Palestijnse gebieden, Soedan
- Profiel III Midden inkomenlanden: Bangladesh, Ghana, Indonesië, Kenya

Daarnaast bestaat er een Transitiefaciliteit voor Colombia (zie ook afbeelding 3.1), Vietnam, Zuid Afrika. De Transitiefaciliteit stimuleert het Nederlandse bedrijfsleven actief te worden op de veelbelovende markten in Colombia, Vietnam en Zuid-Afrika. De faciliteit draagt bij aan de verbetering van het ondernemingsklimaat in deze landen.

Afbeelding 3.1 Bezoek delegatie uit Colombia aan Rijnland in het kader van de Transitiefaciliteit Colombia, najaar 2013

Akkoord van Schokland

In 2000 hebben regeringsleiders van 189 landen afgesproken om vóór 2015 de belangrijkste wereldproblemen aan te pakken. Er zijn acht concrete doelstellingen vastgelegd: de millenniumdoelen. Deze millenniumdoelen staan centraal in het Nederlandse beleid voor ontwikkelingssamenwerking. Honderden bedrijven, organisaties, bekende en minder bekende Nederlanders en ministeries hebben in 2007 hun handtekening geplaatst onder het Akkoord van Schokland (zie bijlage 2). Hierin staat hoe zij een concrete bijdrage leveren aan de millenniumdoelen. De Unie van Waterschappen heeft dit Akkoord namens de Nederlandse waterschappen getekend. De waterschappen zien vooral dat zij een bijdrage kunnen leveren aan het zevende millenniumdoel, waarin staat dat het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater in 2015 gehalveerd moet zijn ten opzichte van 1990. Nederland heeft zich expliciet gecommitteerd om in 2015 50 miljoen mensen te voorzien van verbeterde sanitaire

voorzieningen en schoon drinkwater. Vooral op het gebied van sanitatie voelen de waterschappen een verantwoordelijkheid.

Inmiddels wordt gewerkt aan nieuwe milleniumdoelen. In de nieuwe millenniumdoelen moet een aparte plaats komen voor water. Daarvoor pleit de VN-werkgroep voor Sustainable Development Goals. In deze werkgroep is overeenstemming bereikt over de nieuwe mondiale ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 die in 2016 in werking moeten treden. In het voorstel zijn zeventien doelen opgenomen, waaronder een aparte doelstelling voor duurzame watervoorzieningen.

Het voorstel voor de post-2015 doelstellingen zal half september tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van VN op hoog niveau worden besproken. Het is de bedoeling om de post-2015 doelen op een speciale wereldtop in september 2015 officieel aan te nemen.

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op in contacten met organisaties die actief zijn in het veld van internationale samenwerking. Bureau Brussel is de gezamenlijke vertegenwoordiging van de Unie van Waterschappen en VEWIN bij de Europese Unie. De Nederlandse Waterschapsbank heeft in nauwe samenspraak met de Unie van Waterschappen de Stichting NWB Fonds opgericht. Het doel van het fonds is financiering van projecten op het gebied van internationale samenwerking door de waterschappen. Het Water Governance Centre adviseert over bestuurlijke vraagstukken die nationaal en internationaal leven op het gebied van waterbeheer.

De Unie van Waterschappen richt zich op de volgende focuslanden:

- Azië: Bangladesh, Indonesië, Vietnam
- Afrika: Egypte, Ethiopië, Mozambique, Zuid Afrika
- Zuid Amerika: Nicaragua
- Europa: Roemenië

Voor deze focuslanden is er binnen de Unie een landencoördinator beschikbaar. Deze rapporteren jaarlijks over de voortgang in de verschillende landen.

Uitgangspunten vanuit de Unie:

- Internationale samenwerking dient vraaggestuurd te zijn. Het vereist een uitvoerige analyse om helder te krijgen wat de exacte vraag is en of de beschikbare kennis en expertise aansluit bij deze vraag.
- Samenwerking met andere actoren. Aansluiting bij bestaande initiatieven waar mogelijk en samenwerking met andere Nederlandse (of buitenlandse) partijen levert bredere en geïntegreerde projecten en partnerschappen op die tot betere en duurzame resultaten kunnen leiden. Waterschappen zijn geen ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties. Om effectief te opereren en doelen te realiseren, is het aan te raden om samenwerking te zoeken met organisaties die professionele ervaring hebben op dit gebied.

NWB Fonds

Het NWB Fonds is in 2006 opgericht. Het Fonds is een over meerdere jaren uitgespreid geschenk van de Nederlandse Waterschapsbank N.B. aan de waterschappen. Er is ongeveer € 800.000 per jaar beschikbaar voor realisatie van de doelen van het fonds. Het fonds heeft de volgende doelstellingen:

- Verbeterd decentraal beheer en bestuur van watersystemen in de wereld
- Verbeterde bescherming tegen overstroming
- Verbeterd beheer van afvalwater

Het NWB Fonds richt zich op de volgende Focuslanden:

- Azië: Indonesië
- Afrika: Egypte, Zuid Afrika, Mozambique, Ethiopië, Kenya

- Zuid Amerika: Nicaragua, Honduras

3.2 Doelstellingen Internationaal Beleid

Het hoogheemraadschap wil bewust omgaan met internationale projecten. Zowel qua resultaat als met het oog op organisatieontwikkeling. Dit met het oog op de volgende doelstellingen:

Doelstellingen

1. Ideële doelstellingen zoals het bijdragen aan milleniumdoelen/post-2015 doelen van de VN (gericht op sanitatie) en de maatschappelijke rol van Rijnland buiten haar gebiedsgrenzen
2. Ontwikkelen competenties medewerkers (Goed Werkgeverschap);
3. Communicatieve overwegingen:
 - Versterking van het maatschappelijke profiel of imago hoogheemraadschap;
 - Aantrekkelijkheid van het hoogheemraadschap als werkgever;
 - Ondersteunen nationale intentie om de Nederlandse watersector internationaal te profileren;
4. Innovatie;
5. Kennis en ervaring opdoen internationaal.

Ad 1. Ideële doelstellingen

Allereerst gaat het om het verdrag van Schokland als genoemd in paragraaf 3.1. Ten tweede gaat het om de maatschappelijke rol van Rijnland. Deze rol houdt niet op bij de grenzen van haar eigen beheersgebied. Rijnland wil de bij ons aanwezige kennis en ervaring zodanig inzetten dat daar waar de uitdagingen of problemen met water groot zijn, (bijdragen tot) oplossingen worden geboden.

Ad.2 Ontwikkelen competenties medewerkers

Het ontwikkelen van competenties van medewerkers wordt steeds meer erkend als een belangrijke pijler van internationale projecten. Daarbij is het delen van ervaringen ook belangrijk zodat de hele organisatie er uiteindelijk beter van wordt. Het is van belang dat management en medewerkers samen nadenken welke competenties kunnen worden verbeterd en of het werken in een internationale omgeving daaraan een bijdrage kan leveren. De te ontwikkelen competenties zijn soms gerelateerd aan de competenties uit de competentiematrix van Rijnland.

Voorbeelden van te ontwikkelen competenties zijn:

- Bouwen van relaties (verbinding met Samenwerken)
- Waarderen van mensen met andere culturen (verbinding met Samenwerken)
- Luisteren en observeren (verbinding met Klantgerichtheid)
- Actie en initiatief (verbinding met Ontwikkelingsbereidheid en Leiderschap)
- Managen van anderen (verbinding met Leiderschap)
- Adaptatie en flexibiliteit (verbinding met Ontwikkelingsbereidheid)
- Omgaan met onverwachte gebeurtenissen (verbinding met Klantgerichtheid)
- Ontwikkelen helicoptervisie (reflectie op eigen werk)
- Vertalen van complexe informatie
- Omgaan met stress

Door de leerervaringen na afloop te evalueren kan monitoring plaatsvinden van de toegevoegde waarde voor het hoogheemraadschap. Naast het deelnemen aan buitenlandse projecten kan ook het organiseren van de ontvangst van buitenlandse delegaties bijdragen aan het ontwikkelen van competenties. Op langere termijn is een koppeling met de Aquademie als platform ‘aantrekkelijk werkgeverschap’ gewenst.

Ad. 3 Communicatieve overwegingen

Door internationaal duidelijk zichtbare waterproblemen op te lossen en door buitenlandse delegaties te ontvangen wordt het hoogheemraadschap als efficiente organisatie voor Duurzaam Watermanagement

beter zichtbaar. Ook dragen deze activiteiten bij aan de ondersteuning van de nationale intentie om de Nederlandse watersector internationaal te profileren.

Ad. 4 Innovatie

Medewerkers die inspiratie opdoen in het buitenland komen vaak vol ideeën terug. Deze ideeën kunnen leiden tot innovaties binnen Rijnland, waarmee we onze doelen op een efficiëntere en effectievere manier kunnen halen.

Ad 5. Kennis en ervaring opdoen internationaal

Het gaat om kennis die internationaal beschikbaar is of kennis die wordt gedeeld met partners. Van belang is dat bij evaluatie van missies aandacht wordt besteed aan dit aspect. Kennis delen kan lopen via workshops, publicaties, interne opleiding etc. Op termijn (2015) zal de Rijnland-aquademie hiervoor een platform kunnen bieden.

3.3 Kaders voor internationale samenwerking

1. Het hoogheemraadschap richt zich op Samenwerking met de focuslanden (Bangladesh, Indonesië, Vietnam, Egypte, Ethiopië, Mozambique, Zuid Afrika, Nicaragua, Roemenië) maar sluit samenwerking buiten de focuslanden niet uit.
2. Samenwerking is gericht op de doelstellingen als beschreven in paragraaf 3.2. Ten behoeve van de intenties en initiatieven voor samenwerking binnen de focuslanden stelt het hoogheemraadschap jaarlijks 1 fte beschikbaar.
3. Ook buiten de focuslanden (zoals in Tanzania) wil Rijnland een bijdrage blijven leveren. De inzet buiten de focuslanden wordt echter wel gelimiteerd om te voorkomen dat de kerntaken van het hoogheemraadschap te veel in het nauw komen. Daarbij zal er in toekomstige gevallen steeds een managementtoets plaatsvinden waarbij bedrijfsvoering en de aard van het land een belangrijk toetscriterium zal zijn. Uitgangspunt is verder een volledige externe dekking van de out of pocketkosten plus de personeelslasten (geldt alleen voor de niet focuslanden)
4. De bijdrage richt zich concreet op overdracht van kennis en ervaring, versterking van het management alsmede op ondersteuning van uitbreiding van sanitaire voorzieningen. Het accent ligt op kennis, projectmanagementtaken worden zoveel mogelijk bij partners neergelegd.
5. Het hoogheemraadschap draagt concreet bij aan minimaal twee projecten, waarbij minimaal één project wordt aangedragen door een partner in de regio en minimaal één project wordt geïnitieerd vanuit de Unie van Waterschappen. Het verdient de voorkeur dat een van de projecten zich richt op een Europese partner (Midden- of Oost-Europa).
6. Er is sprake van een politiek stabiel klimaat
7. Er is voldoende commitment en ondersteuning bij de partner aanwezig. Bij voorkeur draagt het hoogheemraadschap bij aan vraaggestuurde projecten.
8. Rijnland werkt binnen projecten samen met een regionale partner. Binnen de lopende projecten wordt momenteel samengewerkt met Dunea, Abva Kabo, gemeente Zandvoort, Stichting Kust en Zee.

4. Actieprogramma internationaal beleid

4.1 Activiteiten

Het buitenlandbeleid zal zich richten op tenminste twee samenwerkingsprojecten per jaar. Daarnaast zal er aandacht moeten zijn voor de manier waarop het buitenlandbeleid gekoppeld wordt aan het HRM-beleid en de wijze waarop de kennisuitwisseling effectief kan plaatsvinden. Er zal ook permanente aandacht moeten zijn voor de communicatie over de projecten. Tenslotte zal Rijnland via de Uniestructuur een bijdrage leveren aan de vormgeving en uitvoering van het Uniebeleid.

Activiteit 1: Project met regionale partner

- Continueren project Tanzania
- Continueren project Roemenië ICZM

Activiteit 2: Project in Unieverband

- Start met nieuw project in Zuid Afrika (Kingfisher)

Activiteit 3: Samenwerken met partner in het kader van Rembrand Water

- Gedacht wordt aan het project in Bangladesh (zie 2.1.4)

Activiteit 4: Verbinden van internationale samenwerking aan HRM-beleid

- Pool realiseren via netwerk van teamleiders
- Nadere uitwerking in handboek internationaal (update)

Activiteit 5: Effectieve kennisuitwisseling

- Presentaties n.a.v. missies

Activiteit 6: Continue aandacht voor communicatie

- Bijhouden intranetpagina en opzetten internetpagina
- Vanuit het platform Duurzaamheid en Innovatie is een communicatieplan in de maak om vaste voorlichtingsmodules te ontwikkelen voor (inter)nationale delegaties
- In de trainingen zal aandacht gegeven worden aan media-aandacht

Activiteit 7: Bijdrage leveren aan Uniebeleid

Activiteit 8: Ontvangst buitenlandse delegaties

- Pool realiseren via de klussenbank

4.2 Organisatorische inbedding

Het buitenlandbeleid wordt aangestuurd vanuit D&H door de portefeuillehouder internationaal. De uitvoering van het buitenlandbeleid zal, waar nodig, behandeld worden door de commissie BOD, welke advies geeft aan de Verenigde Vergadering.

Intern binnen Rijnland is een ambtelijk accounthouder benoemd. Daarnaast is er een coördinator buitenlandbeleid, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het buitenlandbeleid en de cohesie tussen de buitenlandprojecten bewaakt. Daartoe organiseert de coördinator enkele keren per jaar een bijeenkomst.

Voor uitwisseling met andere waterschappen is naast (ambtelijke) deelname aan de Werkgroep Internationaal (WINTER) en (bestuurlijke) deelname aan de Commissie Internationaal (CINTER) een werkgroep in het leven geroepen met de buurwaterschappen (hoogheemraadschap van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard).

Vervolgens worden er per project medewerkers gezocht die het beste een bijdrage zouden kunnen leveren. Ieder project wordt in ieder geval voorzien van één interne projectleider/procesleider. Dit afhankelijk van de rol van het hoogheemraadschap in het project.

4.3 Gevolgen voor financiën en capaciteit

Ten behoeve van de intenties en initiatieven voor samenwerking binnen de focuslanden stelt het hoogheemraadschap jaarlijks € 100.000,- (1 fte) beschikbaar. Uitgangspunt is dat er ook significante externe geldstromen beschikbaar zijn of verwacht worden te komen.

In alle gevallen vindt ook een managementtoets plaats waarbij continuïteit van bedrijfsvoering een belangrijk toetscriterium is. Daarnaast speelt bij deze toets organisatieontwikkeling een rol. Te ontwikkelen competenties worden vooraf door de teamleider vastgesteld en achteraf wordt nagegaan in hoeverre er sprake is van ontwikkeling. In alle gevallen wordt ervan uitgegaan dat de out of pocketkosten worden gedekt.

Ook buiten de focuslanden wil Rijnland - echter in dit geval tegen betaling- een bijdrage leveren. Deze inzet wordt ook gevraagd bijvoorbeeld vanuit Rembrand Water en de Disaster Risk Faciliteit. Voor toekomstige projecten buiten de focuslanden (m.u.v. Tanzania waar Rijnland al actief is) zal Rijnland alleen ruimte bieden indien er een vergoeding plaatsvindt waarbij niet alleen de onkosten maar ook de personeelsinzet volledig zullen worden gedekt. Er zal steeds een toets plaatsvinden waarbij de politieke situatie in het betreffende land een rol speelt.

De inzet buiten focuslanden wordt gelimiteerd op 0,3 fte om te voorkomen dat de kerntaken van Rijnland te veel in het nauw komen. De capaciteit is specifiek bedoeld voor projecten in het kader van Rembrandt Water of de Disaster Risk Reduction Faciliteit. Door samen te werken met hoogheemraadschap van Delfland alsmede met hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard kan meer worden bereikt.

Meestal worden de out of pocketkosten pas vergoed als het project in een uitvoerende fase komt. Dat betekent dat de kosten in de verkenningsfase wel door Rijnland gedekt moeten worden. Hiervoor is een budget gereserveerd van € 26.000 (dit staat los van de personele inzet van € 100.000).

Bovenop de personele inzet binnen de projecten is capaciteit vereist voor coördinatie (in totaal maximaal 0,25 fte per jaar).

Bijlage 1. Disaster Risk Reduction Faciliteit

De DRR faciliteit water van de Wereldbank is er op gericht om een pool van Nederlandse water experts te creëren die kunnen worden uitgezonden om een ramp te voorkomen of die een bijdrage kunnen leveren in de wederopbouw fase. Doel van het instrument is om één nationaal aanspreekpunt te hebben dat snel kan reageren op vragen uit het buitenland. Dit in de plaats van de huidige praktijk van informeel de vraag proberen op te lossen. Verwacht wordt dat hierdoor betere en snellere hulp kan worden verleend. Bij komend effect is ook dat Nederland zich dan ook beter kan verkopen.

Bij verzoeken die water gerelateerd zijn en geen directe noodhulp betreffen kan Nederland via de inzet van experts een goede bijdrage leveren aan het in kaart brengen van de lokale omstandigheden en aanbevelingen doen voor ingrijpen op de korte en lange termijn. Op de korte termijn om te zorgen dat direct herstel kan worden gepleegd zodat mensen zo snel mogelijk hun normale leven weer kunnen oppakken zonder een directe dreiging, op lange termijn om ervoor te zorgen dat er preventief wordt ingezet om een volgende calamiteit te voorkomen.

Hoewel Nederland veel expertise te bieden heeft, en daar qua reputatie op wordt aangesproken, speelt de Nederlandse watersector nog slechts een beperkte rol in wederopbouw en preventie. Nederland krijgt jaarlijks meerdere verzoeken van buitenlandse overheden voor ondersteuning bij het bestrijden van watergerelateerde risico's. Aanleiding zijn vaak (dreigende) natuurrampen. Recente verzoeken kwamen uit ontwikkelingslanden, zoals Mozambique, Birma/ Myanmar, Mauritanië, transitielanden zoals Vietnam, Colombia, Thailand en ontwikkelde landen, zoals de VS.

Het is de bedoeling dat de faciliteit als volgt gaat werken (niet alle stappen hoeven per se doorlopen te worden om een goed resultaat te bereiken).

1. Senior waterexperts, boegbeelden, identificeren de vraag en gelijktijdig ook de kansen.
2. Hieruit volgt een strategische missie om de vragen te beantwoorden en de kansen uit te spelen.
3. Hierop volgend vinden projectmatige missies plaats om structurele oplossingen aan te bieden.

Noodhulp

In geval van een calamiteit zetten overheden eigen mensen in en/of vragen om assistentie in andere landen. Indien het een ramp betreft waarmee direct mensenlevens zijn gemoeid moet er zeer snel worden geïntervenieerd en wordt een beroep gedaan op noodhulporganisaties. Noodhulp wordt via internationale gremia gecoördineerd. Voor noodhulp gelden voor experts zwaardere eisen. O.a. op het gebied van training en onmiddellijke beschikbaarheid. Op termijn zou Buitenlandse Zaken hiervoor ook graag een beroep willen doen op (calamiteiten) experts van de waterschappen.

Bijlage 2. Rembrandt Water

Het rapport Rembrandt Water (2013) is een initiatief gericht op het bundelen van krachten binnen de Nederlandse water- en afvalwatersector om samen duurzame oplossingen aan te dragen op de internationale watermarkt.

In een brede Stuurgroep opererend in opdracht van het Kernteam Export en Promotie van de Topsector Water, zijn de kansen en mogelijkheden hiertoe verkend. Dit heeft geresulteerd in het rapport Rembrandt Water: Expanderen op de internationale markt van geïntegreerde contracten (bundelen van Nederlandse kracht op drink- en afvalwaterdiensten).

Conclusies omtrent de toegevoegde waarde van waterschapsparticipatie in consortia of partnerschappen zijn:

De publieke identiteit en traditie van de waterschappen.

De publieke partners verstaan elkaars publieke positie en rollen (taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden) bij de (multi-level) beleidsvorming, beleidsintegratie (verticaal en horizontaal) en beleidssturing.

De (bestuurlijke) ervaringsdeskundigheid van de waterschappen met de vijf bouwstenen voor good water governance:

1. Adequate bestuurlijke organisatie en bestuurskracht
2. Regelgeving en handhaving
3. Financiering en economische analyse
4. Planmatige aanpak
5. Stakeholder participatie.

Dit vanuit de focus op beheer en onderhoud en door te blijven ontwikkelen en vernieuwen zodat het regionale watersysteem voor de lange in stand kan worden gehouden. Bij dat ontwikkelen en vernieuwen speelt internationale samenwerking een belangrijke rol.

De innovatieambitie van de waterschappen.

Aansluiting houden bij de ontwikkelingen wereldwijd. De rollen van de waterschappen hierbij zijn: kennis delen, halen, adopteren en vermeerderen, launching customer.

Bijlage 3. Evaluatie Sanitatie project BCMM Zuid Afrika (januari 2014)

Inleiding

In het kader van de stedenband Leiden - Buffalo City Metropolitan Municipality (BCMM) is in 2011 een project gestart om een BCMM sanitatie roadmap 2030 te realiseren; een meerjarenplan waarmee BCMM gestructureerd, overwogen en integraal haar sanitatie uitdagingen kan tackelen. Het project wordt geleid door het hoogheemraadschap van Rijnland en gefinancierd door de Unie van Waterschappen (NWB-fonds). Het projectteam bestaat uit teamleden van de gemeente Buffalo City, het hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Leiden. Dit project is in december 2012 tijdelijk 'bevroren' en uiteindelijk per 31 december 2013 stopgezet. In deze memo wordt dit project geëvalueerd.

Evaluatie project

De eerste missie stond in het teken van kennismaking, het formuleren van een projectteam, het formuleren van de projectopdracht en het verkrijgen van draagvlak. Missie 1 was een geslaagde missie. Toch bleek het noodzakelijk om met name de afspraken rondom het project en de commitment te verstevigen.

Missie 2 stond daarmee vooral in het teken om de in missie 1 gemaakte unanieme afspraken onder de aandacht te brengen en te bevestigen. Dit pakte positief uit.

Abbeelding b3: Rijnlandse delegatie met Zuid Afrikaanse bestuurder Faku en manager sanitatie Mark Westerberg (missie 2)

In missie 3 werden goede afspraken gemaakt en is een succesvolle workshop master planning georganiseerd.

In missie 4 in mei 2012 bleek dat het positivisme over het project nog steeds aanwezig was, alleen dat helaas de opbrengsten ver achter liepen. Missie 4 was op zich een geslaagde missie met een presentatie op de WISA conferentie, deelname aan internationale discussies, werksessies en een veldbezoek en workshop om een praktische casus rondom droge sanitatie op te zetten. Gemaakte afspraken over datacollectie, uitzetten van acties, etc. waren echter niet nagekomen. Gedurende de zomer van 2012 verslechterde de communicatie. Na toezeggingen in het najaar van 2012 over geleverde activiteiten werd besloten om missie 5 in oktober 2012 te organiseren.

Tijdens missie 5 bleek echter dat activiteiten niet waren ondernomen en daarmee afspraken niet werden nagekomen. BCMM is daarover in januari 2013 geïnformeerd met de vraag om de fase van tijdelijke stopzetting te gebruiken voor een heroverweging om het project alsnog te herstarten. Daar heeft BCMM helaas geen gebruik van gemaakt. In november 2013 was de stedenband coördinator van BCMM in Nederland voor een training. Tijdens haar bezoek heeft er onder andere een ontmoeting plaatsgevonden tussen haar en de wethouder en portefeuillehouder internationaal van de gemeente Leiden. In dit overleg is geconstateerd dat het heropstarten van het project zinloos was. Dat heeft gere-

sulteed in overleg en afstemming met de gemeente Leiden en het NWB-fonds om het project per 31 december 2013 definitief stop te zetten.

Hoe lopen andere projecten in Zuid-Afrika?

Andere organisaties, zoals VNG-international, gemeente Leiden en de Stichting stedenband Leiden-BCMM, hebben soortgelijke ervaringen met stroef lopende projecten, afspraken en communicatie. Met name in de Oost Kaap provincie. Onder andere om deze reden is in het Kingfisher-project de opzet en de organisatie van de CMA's (Catchment Management Area's) in de Oost Kaap (Mzimvubu-Tsitsikama) als laatste gepland. Dit is de CMA waaraan Rijnland naar verwachting zal gaan meewerken.

Betreffende het Kingfisher-project geldt het volgende:

- 3 CMA's zijn gestart met cofinanciering vanuit VNG-international;
- 3 CMA's volgen dit jaar (2014) met cofinanciering vanuit het NWB-fonds;
- 3 CMA's hebben nog geen cofinanciering waaronder Mzimvubu-Tsitsikama. Aan cofinanciering wordt gewerkt. Uitgangspunt is dat wij in 2015 gaan starten.

Wat betreft de moeizame samenwerking met BCMM kunnen enkele oorzaken worden benoemd. Onder andere de veranderde Nederlandse ontwikkelingssamenwerking en de reactie hierop in Zuid-Afrika: waar voorheen ook investeringsmiddelen meegebracht werden is nu alleen sprake van kennis en expertise inbreng. Daarbij speelt dat BCMM een veelvoud aan samenwerkingsverbanden de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, waarbij er andere partijen/ landen zijn die wel investeringsmiddelen meebrengen zoals China en Brazilië. Maar ook de politiek in BCMM speelt mee. Deze politiek is woeelig. Sanitatie heeft als onderwerp geen prioriteit. Bovendien trekt ervaren en geschoold personeel weg of contracten worden niet verlengd waardoor naast kennis ook bestaande contacten verloren gaan.

Conclusie

Na enkele succesvolle missies is het project om een Sanitatie Roadmap voor Buffalo City te ontwikkelen gestrand door een gebrek aan draagvlak, inzet en communicatie. Unanieme vastgesteld en goed gedocumenteerde afspraken bleken bovendien weinig waarde te hebben. Hierdoor zijn afspraken niet nagekomen en is vertrouwen verminderd. Op basis van deze conclusie is in november 2013 gezamenlijk besloten het project niet voort te zetten.

Aanbevelingen

Op dit moment lijkt de tijd vanwege meerdere ontwikkelingen niet rijp om actief een nieuw project rondom sanitatie en watermanagement op te zetten in BCMM. Aan BCMM is wel het signaal afgegeven dat wanneer er behoefte is aan kennis en expertise rondom deze thema's nieuwe samenwerking mogelijk is. Uitgangspunt moet dan wel zijn dat met name communicatief op een professionele manier met elkaar wordt omgegaan.